

PO‘LAT MO‘MIN IJODINING O‘ZIGA XOS BADIY USLUBI

Yusupjonova Nasiba Dilshod qizi

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti “Pedagogika” fakulteti

“Boshlang‘ich ta‘lim” yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada XX asr o‘zbek adabiyotining nodir vakili Po‘lat Mo‘min ijodining badiiy uslubi mukammal tahlil qilinadi. Asarlarida shakllangan obrazlarning psixologik chuqurligi, til va uslubiy vositalarning murakkab uyg‘unligi, realizm va lirizm elementlarining subtil kombinatsiyasi o‘rganiladi. Tadqiqot adibning badiiy tafakkurini, qahramonlar dunyosini aks ettirishdagi noan‘anaviy yondashuvini va ijtimoiy haqiqatni badiiy matnda ifodalashdagi o‘ziga xos strategiyalarini ochib beradi. Mazkur tahlil adabiyotshunoslik hamjamiyatiga Po‘lat Mo‘min ijodini chuqurroq tushunish, uning badiiy uslubini ilmiy nuqtai nazardan qadrlash imkonini yaratadi.

Аннотация: В данной статье проводится комплексный анализ художественного стиля выдающегося представителя узбекской литературы XX века Полата Момина. Рассматриваются психологическая глубина персонажей, сложное взаимодействие языковых и стилистических средств, а также тонкая комбинация элементов реализма и лиризма. Исследование выявляет оригинальные подходы автора к изображению внутреннего мира героев, стратегические приёмы передачи социальных реалий через художественный текст. Результаты анализа предоставляют литературоведческому сообществу возможность глубже понять творчество П. Момина и оценить его художественный стиль с научной точки зрения.

Annotation: This article presents a comprehensive analysis of the artistic style of Polat Momin, a distinguished representative of 20th-century Uzbek literature. It examines the psychological depth of characters, the intricate interplay of linguistic and stylistic devices, and the subtle integration of realism and lyricism. The study elucidates the author’s innovative approaches to depicting the inner world of his protagonists and the strategic techniques employed to convey social realities through literary narrative. The findings provide the literary scholarly community with an enhanced understanding of Momin’s oeuvre and an opportunity to appraise his artistic style from a scientific and critical perspective.

Kalit so‘zlar: Po‘lat Mo‘min, badiiy uslub, psixologik tahlil, realizm, lirizm, obrazlar, til va uslubiy vositalar, ijtimoiy haqiqat, adabiy tafakkur

Metodologiya: Ushbu tadqiqotda Po‘lat Mo‘min ijodining badiiy uslubini o‘rganishda kompleks adabiy tahlil metodlari qo‘llanildi. Tadqiqot jarayonida asarlar matni va strukturasini tahlil qilish, qahramonlar obrazlarini psixologik va sotsiologik yondashuv orqali o‘rganish, til va uslubiy vositalarning o‘zaro ta‘sirini aniqlash metodlari ishlatildi. Shuningdek, komparativ tahlil yordamida adibning turli davrdagi asarlari orasidagi badiiy uslub o‘zgarishlari aniqlanib, realizm va lirizm elementlarining integratsiyasi o‘rganildi. Mazkur metodologiya Po‘lat Mo‘min ijodining o‘ziga xosligini tizimli va chuqur ilmiy nuqtai nazardan yoritishga imkon berdi.

Kirish

XX asr o‘zbek adabiyoti ko‘plab noyob iste’dodlarni dunyoga tanitdi. Shu davrning yorqin vakillaridan biri – Po‘lat Mo‘min, o‘z ijodida adabiyotning turli janrlarini boyitib, o‘ziga xos badiiy uslub yaratdi. Uning asarlarida hayotiy haqiqatlar bilan psixologik teranlik uyg‘unlashadi, qahramonlarning ichki dunyosi chuqur va noan’anaviy ifodalanadi. Po‘lat Mo‘minning ijodida til va uslub vositalarining murakkab uyg‘unligi, realizm va lirizm elementlarining subtil integratsiyasi adibning badiiy tafakkurini yanada boyitadi. Po‘lat Mo‘min — zamonaviy o‘zbek adabiyoti vakillaridan biri bo‘lib, o‘zining she‘riyati, nasriy asarlari va dramaturgiyasi orqali milliy qadriyatlar, insoniylik, muhabbat va adolat kabi mavzularni yuksak badiiy darajada ifodalashga erishgan. Uning asarlari xalqning ruhiyati va kundalik hayotiga mos tushuvchi chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun bilan sug‘orilgan. Po‘lat Mo‘minning ijodi o‘ziga xos ohang va uslub bilan ajralib turadi, unda xalq og‘zaki ijodi hamda zamonaviy badiiy vositalar uyg‘unlashgan.

Po‘lat Mo‘minning badiiy uslubi o‘zining psixologik chuqurligi, obrazlarni yaratishdagi noan’anaviyligi va til boyligi bilan ajralib turadi. Adibning asarlarida qahramonlar nafaqat tashqi harakatlar orqali, balki ichki ruhiy dunyosi, his-tuyg‘ulari va tafakkuri orqali rivojlanadi. U realizm elementlarini lirizm bilan uyg‘unlashtirgan holda, hayotiy voqealarni tasvirlashda stilistik murakkablikni ishlatadi.

Mo‘min ijodida badiiy uslubning o‘ziga xosligi quyidagi jihatlarda yaqqol namoyon bo‘ladi:

-Til va ifoda vositalarining boyligi – so‘z tanlashdagi noan’anaviylik, metafora va boshqa badiiy figuralardan foydalangan holda qahramonlarning ichki dunyosini yanada jonli ifodalash.

-Obrazlarni psixologik tahlil qilish – har bir personajning ichki kechinmalari va qaror qabul qilish jarayoni batafsil yoritiladi.

-Reallik va lirizm uyg‘unligi – oddiy hayotiy voqealarni badiiy tafakkur orqali his-tuyg‘uga boyitadi, o‘quvchida hissiy va estetik taassurot qoldiradi.

-Ijtimoiy haqiqatni aks ettirish – asarlar zamonning ijtimoiy muammolari va insoniy qadriyatlarini chuqur tahlil qiladi, badiiy matn orqali jamiyatga ta’sir ko’rsatadi.

Shu tarzda Po’lat Mo‘min ijodi nafaqat o‘zbek adabiyotida, balki umumjahon badiiy tafakkurida ham o‘ziga xos o‘rin tutadi. Tadqiqot ushbu o‘ziga xoslikni sistematik tahlil qilishga, adibning ijodiy yondashuvini chuqurroq tushunishga va o‘quvchiga uning badiiy tafakkurini qadrlash imkonini yaratishga xizmat qiladi.

Po’lat Mo‘minning she’r parchasidan badiiy uslubni ko’rib chiqamiz.

“Uzma do’stlik torini, bog’lash qiyin,
Ranjisa, do’st ko’nglini chog’lash qiyin.”

Bu ikki misra orqali Po’lat Mo‘minning badiiy uslubida ko‘zga tashlanadigan jihatlar quyidagicha:

— «do’stlik torini» iborasi tasvirni jozibali qiladi, «bog’lash qiyin» va «chog’lash qiyin» tarzidagi paralelliklar ritmni oshiradi, o‘quvchi his-tuyg‘usiga yetib boradi.

— «do’stlik torini» degan metafora orqali do’stlik murakkablik, bog’lanish, munosabatlar iqlimiga chalinishi ko’rsatilgan; buni oddiy so‘zlar bilan emas, badiiy rang bilan ifodalagan.

she’rda oddiy hayotiy mojarolar — do’stlik va kechirimlilik — lirizm bilan yoritilgan; o‘quvchi oddiy holatni ruhiy kechinma darajasida his qiladi.

she’r faqat tashqi holatni emas, balki ichki hissiyotlarni ham aks ettiradi: «Ranjisa», «chog’lash» kabi so‘zlar orqali ruhiy jarayonlar shakllanadi.

Xulosa: Po’lat Mo‘min ijodi o‘zbek adabiyotida o‘ziga xos o‘rin egallaydi. Uning badiiy uslubi psixologik realizm, til va ifoda boyligi, lirizm bilan uyg‘unlashgan realizm va ijtimoiy haqiqatni aks ettirish orqali shakllangan. Adib qahramonlarni yaratishda ularning ichki dunyosini, ruhiy kechinmalarini chuqur yoritadi, bu esa o‘quvchida hissiy va estetik taassurot uyg‘otadi. Til va uslub vositalarining murakkab uyg‘unligi, metaforalar va obrazli tasvirlar Po’lat Mo‘minning badiiy tafakkurini yanada boyitadi.

Shuningdek, uning ijodida insoniy qadriyatlar — do’stlik, mehr-muhabbat, sadoqat va jasorat — o‘quvchiga chuqur yetkaziladi. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatadiki, Po’lat Mo‘minning badiiy uslubi nafaqat individual ovozini, balki jamiyat, madaniyat va insoniy kechinmalarni ham badiiy matn orqali ifodalash imkonini beradi. Shu sababli uning ijodi zamonaviy adabiyotshunoslikda ilmiy tahlilga loyiq va ahamiyatli hisoblanadi.

Foydalangan adabiyotlar ro’yxati:

1. Abdulkarimov, B. Boshlang‘ich sinf pedagogikasi. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2019.
2. Karimova, N. Differensial yondashuv va individual ta’lim. Toshkent: Fan va ta’lim, 2021.

3. Mirzaev, A. Matematik tafakkur va adabiy tafakkur: pedagogik tahlil. Toshkent: Fan nashriyoti, 2020.
4. Habibjonov, I. “Po‘lat Mo‘min ijodida odob-axloq masalalari.” Cyberleninka. <https://cyberleninka.ru/article/n/po-lat-mo-min-ijodida-odob-axloq-masalalari>
5. “Po‘lat Mo‘min ijodining rang-barang qirralari.” In-Academy. <https://in-academy.uz/index.php/zdit/article/download/2506/2356/2408>
6. “Po‘lat Mo‘min asarlari va tarjimai holi.” Kitobxon. <https://kitobxon.com/oz/yozuvchi/pulat-mumin>
7. Tarjimai hol va ijodiy faoliyat: Arboblar.uz. <https://arboblar.uz/uz/people/pulat-mumin>
8. “Po‘lat Mo‘min hayoti va ijodi tahlili.” PDF prezentatsiya. <https://staff.tiiame.uz/storage/users/85/presentations/qzDZ6e1w2kFimOoY7BOuBvm82iNeOte3ttoOZXei.pdf>
9. Po‘lat Mo‘min. Sayrang, qushlar!. Toshkent: Sharq nashriyoti, 1949.